

DISSERTATIO MEDICA
SISTENS
ÆTIOLOGIÆ CATARRHI
PRIMAS LINEAS.

QUAM

AUCTORITATE EXPER. ORD. MEDICOR. ABOËNS.

MODERANTE

DOCT. *GABRIELE ERICO
HAARTMAN,*

MED. FRACT. PROF. REG. ET ORD. REG. ACAD. SCIENT. ET SOCIETT.
PATR. HOLM. NEC NON OECON. FENN. MEMBR.

PRO GRADU DOCTORIS

P. P.

HENRICUS DEUTSCH,

MED. PROVINC. ALAND.

In Auditorio Majori die I Junii MDCCCII.

Horis a. & p. m. confuctis.

ABO Æ,

In Officina FRENCKELLIANA.

1.

Neque enim credunt, posse eum scire, quomodo morbos curare conveniat, qui unde hi sint ignoret.

CORN. CELSUS.

Qantum laboris operæque in eruendis morborum causis, artis Machaoniæ omni ævo impenderit cultores, facile intelliget, qui Systemata Medicorum post *Hippocratem*, (vetustiorum namque parum refert meminisse), usque ad novi Systematis celebrem conditorem, probe examinaverit. Tanta vero cura atque diligentia ipsos hac in re fuisse versatos, mirum non est nec cuiquam videbitur, qui in memoriam revocaverit vetus illud itemque verissimum in Physicis rebus axioma, eum qui effectum tollere cuperit, causam ex qua idem fit natus, probe, ne in detegenda ratione, ad causam removendam idonea hallucinetur, cognoscere debere. Quemadmodum vero iis, qui in scientiis practicis proficere voverint, monente jam dudum *Aristotele*, duplex pateat via, ita duplicem quoque Medicos, in causis morborum detegendis ingresses fuisse viam, alteram scilicet

licet experimentis illustratam, alteram vero rationis innixam, ex Historia liquet Medicinæ; quarum tamen illa, utpote asperior magisque ardua ac latebrosa, ad incedendum difficilis est, hæc autem brevitate & facilitate sese commendans, multo plures allicit sectatores. Quamvis enim omnes in eo consentiant, quod natura corporum parum omnino a priori innotescat, omniaque naturæ phænomena accuratius experiundo indagari; in premendis tamen naturæ vestigiis adeo mens humana plerumque defatigatur, ut longam istam valdeque obscuram prætimens viam, hypotheses lychnorum instar arripiat, quibus totum se protinus lustraturum fore sperat cursum: atque sic naturam quam timidus sequi conveniret passibus, rapido temere relinquere nititur cursu a). Quod idem de toties agitata circa genesin Catarrhi quæstione valet. Prout Medicina sic dicta humoralis, nervosa, chymiatrica vel alia quæcunque prævaluerit, ita quoque Medicorum de hujus morbi ætiologia variatæ sunt sententiæ, circa causam ejus proximam præcipue discrepantes. Hinc itaque & cum nostræ imprimis regiones, Catarrhalibus ejusmodi affectionibus vehe-

A 2

men-

a) Aliis igitur sagacioribus ad dijudicandam merito commendamus Celeberrimi quondam Philosophi *Maupertuis* ingenuam confessionem: "*Les systemes sont des vrais malheurs pour les sciences. Un auteur systematique, ne voit plus la nature, il ne voit que son ouvrage propre.*"

menter adeo sint vexatæ, ut tanto accuratiori mereantur subijci examini, quanto funestiora & dolose quasi irrepentia afferant damna *b)*, Ætiologiæ Catarrhi primas lineas exponere constituimus, non quidem veritates comprobatas obtrudendi consilio, sed potius animo problemata ad experientiæ lancem accuratius exploranda, acutiori aliorum iudicio subijciendi.

Catarrhi nomine intelligitur membranæ, a Cl. *Schneidero* nomen adeptæ, narium cavitatem sinusque sic dictos maxillares, frontales & sphænoidales investientis affectio morbofa, qua peculiaris harum partium præter modum accumulatur pituitosa colluvies, cujus vero pro re nata sive aucta sive cohibita apprehenditur destillatio *c)*; undeque discrimen inter Coryzam & Gravedinem facere solent Medici. Inter hæc autem vitia ea subest differentia, quod in Coryza humor fecernendus non modo copiosius accumuletur, sed propter tenuitatem singularemque si ita dicere fas est

b) Non modo Phthisicis inevitabilem approperat mortem, sed etiam pectoris viscera debilitando, neglecta Catarrhi cura inducit labem, Cfr. *Tissot Oeuvres* T. II. p. 147 sq. *Vogel Handb.* II Th. p. 291 sq. *Cullen First Lines* Vol. III. p. 90. *J. P. Frank de curand. hom. morb.* T. V. p. 106, 122, 140. *Sprengel Pathol.* II Th. p. 95.

c) Cognationem æque ac dissimilitudinem harum affectionum pro more concinne dudum descripsit *Celius* L. IV. Cap. 4.

est acrimoniam, uberius quoque e suis destillet emunctoriis; in Gravedine autem mucus adfluat spissior tenaciorque, qui ductus secretorios alioquin etiam coarctatos permeare nequit, ideoque retentus accumulatusque organa ista amplius distendit adeoque turgida reddit, ut hæc via quasi occlusa, spiritum nonnisi ore aperto ducere possint. Haud raro adjacentes quoque partes ista corripit labes, Pharyngem nempe, Laryngem, Bronchias & Pulmones, diversaque tum, pro ratione loci affecti, habet symptomata diversisque distinguitur nominibus, sicut vetus docet versiculus:

*Si fluat ad pedtus, dicatur Rheuma Catarrhus,
Ad Fauces Branchus, ad naves esto Coryza.*

Cum autem communem secundum observationes Medicorum, hæc mala agnoscant originem, eandemque causam proximam, nihil impedit, quominus ad idem referantur genus, quamvis diversis locis, diversaque sub forma sese præbeant conspicienda.

Præter jam dictam mucosam colluviem, varia Catarrhum comitari solent symptomata, hic quoque a nobis, quatenus nostram qualemcunque confirmant Ætiologiæ suæ explicationem, paucis recensenda. Præcipua vero hæc sunt: dolor capitis obtusus frontem ac orbitas præcipue occupans, nuchæ cervicisque molesta rigiditas, aurium tinnitus, lacrymatio, oculorumque aucta sensilitas, obstructio narium, frequentibus comitata sternutationibus, atque olfactus im-

minutus; quibus pro varia morbi gravitate adungere sefe plerumque solet febris, modo gravior, modo mitior, speciem ferens constitutionis epidemicae. Alia vero haud raro occurrit febris catarrhalis, quae epidemice grassari solet & ab una regione ad alias gradatim quasi propagari, vehementia quamvis differenti, non minus quam crebritate sua celebris; cujus quidem diversis locis, diversoque tempore grassantis, multas habemus praecelaras historias d). Fauces autem ista colluvie affectas deglutitionis prosequitur molestia; quum vero ad bronchias pulmonesque descenderit malum, respirandi succedit difficultas, tussisque initio sicca, postea ut vocant humida, noctu speciatim ingravescens. Quo gravior autem morbus, eo sensiliores fiunt partes affectae; saepeque adjunctam sibi habet aut mox aut postea supervenientem inflammationem, fauces praecipue ac pectoris viscera haud leviter occupantem.

Prædisponentes hujus morbi causæ diligentissimis quoque Medicorum innotuerunt observationibus, opti-

d) Cfr. *Hoffman* Med. Rat. Syst. Vol. IV. f. 1. c. 6. *Huxham* Opp. Vol. II. p. 402. *Haller* Disf. Pract. Vol. V. p. 297. *Baldinger* N. Magaz. IV B, 5 St. *Wittmer* über den jüngsten epid. Catarrh. Nürnberg. 1782. *Auserl.* Abh. zum gebr. Pr. A. VIII. B. I. St. p. 52 & 74. *Hufelands* Journ. IX. B. 4 St. p. 92. cæterosque apud *Baldinger* l. c. V. B. 2 St. *S. G. Vogel* l. c. 2 Th. p. 281 sq. & *Spiering* Handb. I B. 2 Th. p. 197. citatos.

optimeque in tres distribuuntur clasſes, quatenus ſcilicet respiciant, aut ipsius corporis affecti, aut loci climatisve, aut denique constitutionis epidemicæ indolem. Certo namque constat, homines laxioris & sensilioris habitus, vitæ otiosæ atque luxuriæ deditos, voluptatis libidinisque illecebris effectos, turbulentis animi motibus fractos, vigiliis, nocturnis lucubracionibus ac morbis prægressis exhaustos, nec non genere victus & amictus, atque cubiculis nimis calidis infirmatos, morbis catarrhosis speciatim affici. Ex observationibus Medicorum insuper liquet, omnia, quæ topicam partium supra descriptarum fruunt imbecillitatem, hisce morbis prægignendis egregie favere; eamque ob causam Tibicines & quod in nostra Patria frequens confirmavit experientia, Sacerdotes, ista affliguntur labe e). Quidam præterea hominum, præsertim Phtisici ac Scrophulosi singulari ad Catarrhos laborant præclivitate f). At non modo idiosyncrasis, verum etiam climatis, ut supra monuimus, ad Catarrhales affectus promovendos magna est vis atque efficacia. Loca enim frigida vel ex frigido humida, paludosa vel etiam continuæ gelidorum ventorum injuriæ atque crebris aëris vicissitudinibus obnoxia,

e) *S. G. Vogel* l. c. p. 224. *Frank* l. c. p. 135.

f) *Grant* Beobacht. über die Heil. der Fieber p. 412. *Soemering* de Morb. Vator. abl. p. 33.

noxia, Catarrhalibus morbis sæpissime vexantur g). Quantus denique sit constitutionis epidemicæ, ad distribuendas hujus morbi strages effectus, ex febrium catarrhalium, certis anni temporibus, certisque dominantibus epidemiis, frequentia apparet, quæ, ut monet Cel. *Bang*, tanta interdum fuit, ut nec Medici nec Medicamenta ægrotis suffecerint.

Causas Catarrhi sic dictas occasionales exponendo, ipsam ejus genesis pro suo quemque modulo explicare quidem adnisi fuerunt plerique Pathologi; sed proximam eos causam cum illis simul confudisse, scripta eorum testantur. Cum enim plurimos Catarrhos e transpiratione cohibita, vel per refrigerationem sudanti imprimis corpori admisam, repente suppressa oriri, atque iis anni temporibus, quibus aër maximas subire solet vicissitudines, multo esse frequentiores h) quotidiana doceat experientia; hinc concludere voluerunt, materiam sic dictam perspirabilem velut repercussam, ut exitum sibi paret, supra signifi-

g) In Belgia endemicum esse morbum monet Cel. *Vogel* l. c. *Michell* Abhandl. von den Nervenkrankh. p. 24. Frequentes quoque in Anglia teste Cel. *Grant* l. c. occurrunt; neque hanc nostram urbem propter paludosum ejus situm, altis montibus ac collibus circumdatum, ab eodem hoc malo diu liberam fuisse compertum est.

b) *Sprengel* l. c. II Th. p. 98. 110.

ficatas Catarrhi petere sedes *i*). Hanc vero opinionem suam, eo potissimum comprobare annisi fuerunt argumento, quod aliæ quoque evacuationum suppressiones eundem producant effectum, sicut plures docent morborum historiarum; quod imprimis valet de ulceribus antiquis, fomiculis vetustioribus, exanthematibus cutaneis, utpote Tinea capitis, Herpete humida, intempestive sanatis, ut etiam de Fluore albo habituali suppresso. Quocirca neque vana est observatio Cel. *Wintringham k*), amputationes artuum, affectiones aliquando adferre catarrhales, licet perperam inde concludat Cel. *Vir*, imminutam jam, per mutilationem corporis, materiam sic dictam perspirabilem evacuationem, narium copiosiore emunctione refarciri. Quam vero dubia imbecillisque admodum innixa fundamentis hæc sit hypothesis, gravissimis minimeque ex nostra opinione refutandis argumentis probavit *Weikard l*), quippe qui inter alia, quorum mentionem fecit exempla, maxime memorabile attulit hominis cujusdam, qui post vigilias nocturna que convivia in balneo frigidiusculo, (quibus omnibus perspirationis necessario consumerentur subsidia), per plures dormivit horas, nullas inde perpesus molestias *m*).

B

Pe-

i) *Frank* l. c. p. 126.

k) *Aphorism*, N. 79.

l) *Verm. Schrift*, I. St. p. 1 sq. Cfr. ulterius *Sprengel* l. c. p. 109. cet. *m*) l. c. p. 15.

Peculiarem aëris constitutionem alii tanquam causam hujus morbi procatarrhicam proximamque eo accusabant jure, quod febres sic dictæ catarrhales, more epidemicorum morborum, longe lateque per populum, sine respectu corporis constitutionis vel habitus, grassentur, robustissimique sæpe, æque ac debiles homines, haud dispari vehementia, atque prægressis diætæ erroribus, illico corripiantur. Indubitabile autem hoc phænomenon, ex multiformibus aëris qualitatibus aliter atque aliter explicare placuit medicorum rerum peritis. Alii namque, inter quos eminent *Cel. Hamilton n)*, quoddam accusarunt in aëre obvolitans contagium, quod aliorum miasmatum instar speciali quadam agendi ratione homines corripere, non modo quotquot ad catarrhosis inclinati essent affectus, sed etiam multos alios, quos ab eo morbo credideris immunes esse, atque variis quidem hanc suam opinionem confirmare fategerunt argumentis. Sic e. g. celebrem istam An. 1782 grassantem epidemiam catarrhalem, ortum suum e pestiferis desertorum Sibericorum halitibus, particulis nitrosis & salinis repletis, duxisse perhibent *o)*, observationemque *Cel. Watson p)*, Catarrhos per æstum maris fieri frequentiores,

n) Abhandl. einer Med. Gesellsch. in Lond. III. B. p. 276;
Sprengel l. c. p. 111.

o) *Sprengel* l. c.

p) *Philos. Transact.* Vol. LII, P. II, p. 477.

tiore, ab ejusdem tum copiofiore exhalatione contagii femina sæpe prognerante lateque fpargente explicantes. Sed cum innumera exftent exempla, quæ Catarrhi absque contagii fufpicionem genefin probent, Cel. *Duncan* potius affentimur, qui febres iftas epidemicas, fingulare ftatuit exhibere morbi genus, cui affectiones catarrhales fymptomatis inftar fele adjungunt *q*). Magis vero implicatam &, ut nobis quidem videtur, nullis idoneis argumentis aut experientiaæ testimoniis fatis comprobata Cel. *Wittver* excogitavit hypothefin, viciflitudines fcilicet aëris, morbola in cute producta impreflione, fpafmum quendam cutaneum, quo perfpiratio fupprimeretur fimulque caufa nafceretur catarrhi, excitare *r*). Cel. *Weikard* in multis quidem huic affentitur; fed putat fimul, inhalationem vel abforptionem vaforum lymphaticorum cutaneorum efle accusandam, quippe qua noxia in corpore introducantur particulæ, modo Rheumatismos, modo Catarrhos excitantes *s*). Multo autem magis ingeniofa nobis quidem videtur illa hypothefis, qua ftatuitur, materiae electricæ negativæ in corpore augmentum, Catarrhos procreare, utpote quæ multis confirmari potefl obfervationibus; aucta enim per Ifolatores Electricitas pofitiva, non modo optimam

q) Krankengefch. p. 49.

r) *Vogel* l. c. p. 287.

s) l. c. p. 18 fq.

estit adversus istos morbos prophylaxin, sed etiam haud spernendum remedium *t*); unde quoque indusia ex lana texta nudo corpori adaptata, frictione in cute excitata indeque electricitate aucta, haud sine fructu adversus eosdem adhibentur morbos *u*). Sed neque hæc ratiocinandi formula, ex nostra quidem sententia, ipsam explicat morbi constructionem, sed causam tantummodo occasionalem. Idem quoque valet de observatione Cel. *Fourcroy* *v*), oxygenium aëri respirabili majori admixtum copia, artificialem producere Catarrhum *x*); concedendum quamvis sit, quod & ipsi crebro comperuimus, homines quosdam sensibiles, dum aërem frigidum respirant, singulari & ingrato quodam affici aëris sensu, e causticis ejus particulis fortassis derivando, atque ex eodem quoque fonte explicari posse phænomenon a Pathologis quibusdam commemoratum, affectus nimirum catarrhales, quosdam morbos e. g. Morbillos, Scarlatinam, cet., tanquam necessaria comitari symptomata. De hocce namque Oxygenii stimulo idem valet, quod de
errhi-

t) *Spiering* Handb. I. B. 2. Th. p. 203. *Sprengel* l. c. p. 111.

u) *Weikard* l. c. p. 27.

v) *Reil's* Arch. für die Physiol. IV. B. II. St. p. 142.

x) Hoc ipso Cel. *Baumes* opinio de Catarrhi genesi nititur fundamento, quamvis leviolem istam esse corporis oxygenationem, ideoque ad statum inflammatorium quam proxime accedere moneat; cfr. *Medic. Nation, Zeit.*, 1799, p. 324.

errhinis omnibus compertum est, catarrhalem scilicet statum iisdem excitari posse, quamvis causam proximam minime constituent.

Alii demum, febres catarrhales epidemicas a vermicibus minutissimis invisibilibus aquæ immixtis derivandas explicare sunt annisi y); quam vero opinionem, ut idoneis experimentis haud confirmatam, eo majori jure in dubium vocare convenit, quo parrior jamjam fieri cœperit Ætiologia verminosa.

At genesis morborum accuratius pensitantes facile perspecturos fore arbitramur, causarum occasionalium notitiam, ad illam intelligendam minime sufficere, nisi simul considerentur mutationes formæ ac mixtionis, ut *Cel. Reilii* utamur dicendi formula in ipso corpore ab illis deducendæ. Unde quoque apparet, quam incompleta ac manca sit ipsa hæc Catarrhi Ætiologia, cum causas tantum attingat prædisponentes & occasionales, ipsam vero morbi constructionem minime explicet. Aliud igitur hujus rei fundamentum jaciendum esse facile intelleximus; unde vero petendum esset, non æque patuit, antequam immortalis suo *Cel. Mascagni* opere z) facem nobis hac in re prætulisset. Observat scilicet *Cel. Vir* (l. c.),

B 3

y) *Spiering* l. c. p. 202.

z) *Valor, Lymphat. corp. hum. Hist. & Ichniogr.* p. 23.

e.), quod nobis quoque sæpius deprehendere contingit, pedibus aqua per aliquod tempus immerfis, fluxionem capitis sive Catarrhum succedere; quod quidem phænomenon manifeste explicasse nobis videtur, dum monet, vasa lymphatica, organa capitis idæoque etiam membranam Schneiderianam perreptantia, propter nimis repletam, per auctam in pedibus absorptionem, commune lymphæ receptaculum, suo mueri perfungendo non sufficere. Atque hinc ad eam commode perveniri conclusionem arbitramur, quod impedita vasorum mox dictorum lymphaticorum absorptio, quæcunque demum ejus fuerit causa occasionalis, causam sistat affectionum catarrhalium proximam. Quæ vero opinio, ut evidentior certiorque evadat, videndum jam est, quatenus non minus symptomatibus, quam causis prædisponentibus ac occasionalibus, nec non medendi methodo respondeat.

Quod igitur ad symptomata Catarrhi attinet, facile perspicui putamus, impeditam in capite vasorum lymphaticorum actionem, congestionum tantas struere moles, quantas ex his impedimentis cum humorum affluxu comparatis expectare licet, eaque ratione symptomata fieri plura atque graviora, quo vehementiores insignioresque ortæ fuerint congestiones *aa*). Quæ vero quantaque congestionum ad fe-

cre-

aa) Quatenus congestiones tanquam Catarrhi causam accusa-

eretiones non modo augendas sed etiam mutandas sit vis atque efficacia, quantaque inter congestiones & inflammationes sit cognatio, Pathologiæ scriptoribus accuratius explicatum est *bb)*, quam ut nostra egeat illustratione. Sufficiat tantum adnotasse, hæc omnia probe pensitantibus facile esse perspectu, symptomata catarrhi ad hanc normam explicata nostræ opinioni minime refragari.

Quum vero jam appareat, ex hæc per suppressam vasorum lymphaticorum actionem illata congestione, phænomena Catarrhi dilucide posse explicari, inde quoque liquet, eo grandiores magisque complicatos quasi fieri congestionis effectus, quo plures ad eam provocandam contulerint causæ, tam prædisponentes quam occasionales. Adnotandum autem est, diversæ eas esse indolis, ut mox demonstrabitur, in eo tantum sibi similes, quod actionem venarum capitis lymphaticarum supprimant. Aliæ namque causæ vi quadam specialiter stimulante agentes, tantum ad hæc loca concitant humorum affluxum, ut, congestionibus inde obortis, superfluum vasa lymphatica neque-

mus, Cel. quidem assentimur *Burserio* (cfr. ejusdem Instit. Med. Vol. III p. 307.) in eo autem ab ejus sententia discrepamus, quod turbatis vasorum lymphaticorum functionibus, quarum is ne minimam quidem fecit mentionem, primariam tribuerimus Catarrhi causam.

bb) *Sprengel* 1, c. I. Th., p. 259. lq.

nequeant absorbere pituitosum laticem; cujus generis sunt non minus quæ sensilitatem ac irritabilitatem hujus loci adaugent, sed etiam quævis irritantia externa, utpote errhina, vapores acriores, nec non ipsum in aëre obvolitans oxygenium. Pessimæ igitur indolis ex hoc fonte oboriri vitia catarrhalia, vel exinde probatur, quod congestiones, a stimulo quodam saltem permanente profluxæ, multo pertinaciores sint, quam si ab alia quacunque originem suam deduxerint causa, imprimis, cum stata sit œconomix animalis lex, remoto nonnunquam ipsius stimuli attactu, aliquamdiu etiam postea remanere ejus effectum *cc*), stimulorumque ad motus excitandos spasticos, novos quasi infirmitatum fontes, haud parvam esse efficaciam *dd*). Aliæ porro Catarrhorum causæ, vi sua irritabilitatem atque contractilitatem vasorum lymphaticorum infringendi, facultatem eorum sorbendi modo supprimunt, modo adimunt; indeque facillime explicari posse putamus, cur gelidus aër, corpore quamvis optime tecto eamque ob causam sudante, pulmonibus inspiratus, vi sua debilitante, gravissimorum catarrhalium morborum genesi faveat. Aliæ demum ex prædictis causis, resorptionem in reliqua

cor-

cc) Quis e. g. ignorat pertinaciam Symptomatum syphiliticorum, post ipsam etiam Luem extirpatam perseverantium, ab hac causa esse derivandum.

dd) *Sprengel* l. c. I. Th. §. 199 sq.

corporis superficie adaugendo, vasorum membranæ pituitariæ lymphaticorum evacuationem in commune receptaculum impediunt; facile namque intelligitur, vasa lymphatica superficialia, vel ob cutaneam perspirationem quacunque de causa suppressam, vel etiam ob halituum atmosphæræ ab his vasis majori quantitate resorptionem, tanta humorum inundari quantitate, ut hisce repletum quoque lymphæ receptaculum, reliquorum vasorum sorbentium exonerationi locum concedere non possit. Ex ista autem diversa causarum agendi ratione, diversam quoque procreari Catarrhi formam, merito arbitramur, quod, ut sæpe comperuimus, aëris injuriis minime asuefacti multumque irritabiles homines, utpote fœminæ delicatulæ, Scrophulosi ac Phtici, aëris frigidiusculi respirationi aliquantisper expositi, Coryza haud levi subito corripiantur, cum contra in conclavi tepidiori versantes, ex inopinata corporis denudatione vel alia quæcunque causa refrigerationem perpesi, Gravedinem potius quam destillationem sibi contrahant. Quæ enim causæ facultate gaudent organa respirationis stimulandi, acutiorem & vehementiorem plerumque Catarrhi excitant speciem una cum destillatione modo mucosa, modo acriori corrodente, veramque hoc pacto accendunt febrim vasorum lymphaticorum a Cel. Reil ingeniose descriptam ee).

C

tra

ee) Ueber die Erkenntn, u. Cur der Fieber, II. B. p. 201.

tra vero quæ vim & efficaciam vasorum lymphaticorum infringunt hebetioremque reddunt causæ, chronicos inveteratosque aliquando producunt Catarrhos ff), in quorum numerum referendum quoque esse, quæ vetulos afficere solent affectiones catarrhales gg) in Ozænam sæpe degenerantes facile patet. Quum vero plures harum causarum, in Catarrhi genesi teste experientia sæpe concurrant, per se patet eo vehementiores fieri affectus & symptomata, quo magis vasorum lymphaticorum ad nares partesque adjacentes pertinentium actionem retardarint vel cohibuerint, colluviemque pituitæ in naribus adauerint. Ex nostra igitur Catarrhi Ætiologia commode explicari posse putamus diversas illas ab Autoribus allatas febrium catarrhalium complicationes; quia scilicet harum affectionum constructio non impedit, quo minus etiam aliæ simul confluere possint causæ, ex quibus varias species febris vasorum hh) oriri constat. Ex eadem quoque intelligi posse speramus, cur affectus catarrhales, ex gravissimorum virorum testimoniis ii) plerumque sibi adjunctam habeant constitutionem corporis inflammatoriam, licet qui-

ff) *Frank* l. c. p. 124. *Sprengel* l. c. II. Th. p. 97.

gg) *Frank* l. c. p. 112.

hh) *Reil* l. c. p. 1 sq.

ii) *Cullen* First Lines l. c. p. 99, cet.

quidem alii Celebres Viri contrariam foveant sententiam *kk*). Neque nostræ hypothefi migrationes februm catarrhalium singulares repugnare putamus, utpote quæ ex translato aëris superfluo oxygenio, omnes istas procreante congestionum sequelas, facili explicantur negotio. Cur autem Phtifici ac Scrophulofi etiam frequentius Catarrhali morbo laborent, aliunde non est repetendum quam ex eo, quod irritabilitas systematis lymphatici apud ipsos magis fit concitata & irregularis, eamque ob causam turbis, ut suspicamur, frequentius exposita. Quæ vero a Cel. *Hufeland* traditur observatio *ll*), Podagricos raro Catarrhosis corripit affectibus, nostræ minime adversatur opinioni, cum ex ingeniosa Cel. *Acret* hypothefi *mm*), quæ multis stabiliri potest argumentis, dilucide admodum constet, vasa lymphatica artuum, ob nimiam nutrientis laticis accumulationem, viribus quasi exhaustis, sua haud rite apud homines podagricos obire negotia *nn*).

Si curam demum hujus morbi respexerimus, haud levia inde quoque ad nostræ opinionis confir-

C 2

ma-

kk) *Hufeland's Journ.* X, B, p. 101.

ll) *Neueste Annal. der Franzöf. Arzneyk.* III, B, p. 154.

mm) *Disf. de Nutrimento corp. superfl.* ut vera Arthritis causa. *Upfal.* 1787.

nn) *Disf. cit.* p. 16.

mationem redundare putamus argumenta. Ut enim in confesso est, simplicem Catarrhum nulla alia desiderare remedia, quam quæ actionem vasorum absorbentium in naribus ac reliquis partibus læsis ad æquilibrium quasi cum humorum affluxu restituant, ita neque ex altera parte negandum, æquilibrium hocce, sæpissime vel sola obtineri abstinencia, nisi aut valde vehemens sit malum, aut debiles admodum irritabilesque fuerint ægrotantes: vere namque monet Celsus, "*raro fit, ut si biduo, vel certe triduo nobis temperavimus, id vitium non levetur.*" Quod autem robustiorum hominum quidam, a Catarrhis quamvis vehementioribus, facile sese expediant, alii vero iisdem licet observatis cautelis, pertinaciam eorum experiantur, hoc quidem inde explicandum esse putamus, quod restitutio negotii resorbendi facilius illis quam his succedat, vel etiam quod in venam subclaviam vasa capitis absorbentia, lympham apud illos directe, apud hos vero in commune receptaculum exonerent oo). Pharmaca insuper a Medicis contra hunc morbum commendata, (licet eo consilio, ut turbas in actione systematis absorbentis tollant, vix proponantur), eundem tamen procreare effectum facile dabit, qui Venæ Sectionis

nis

oo) Duplicem hunc venarum lymphaticarum e capite redeuntium finem describit Cel. *Muscagni* l. c. p. 64.

nis *pp*), Laxantium *qq*), Diaphoreticorum, demulcentium, ac derivantium, ad hunc obtinendum finem, utilitatem non ignoraverit. Ubi vero aliæ affectiones morbosæ catarrhalibus complicatæ fuerint, harumque constructionem ingressæ, experientia præeunte facile patet, ejusmodi, (sive methodo sthenica sive asthenica, prout diversi casus postulare videntur) adhibenda esse remedia, quæ istas affectiones tollere possint viamque ad actionem systematis lymphatici restituendam parare *rr*). Qua vero ratione balnea atque fomentationes pedum in catarrhosis vitiiis profunt, explicatu difficilior esset, nisi lucem hac in re attulisset ingeniosa Cel. *Hahnemanni* de medicamentorum agendi methodo hypothesis *ss*); quam

C 3

vero

pp) In affectibus catarrhalibus asthenicis Venæ Sectionem merito esse improbandam nemo negabit; cfr. *Hufelands Journ.* X. B. p. 101.

qq) Quod hæc etiam interdum noceant remedia, ut in *Hufelands Neueller Annal.* I. c. p. 151 monitum est, nostræ opinioni minime repugnat.

rr) Facile quoque ex his perspicitur, quantum utilitatis, ad sublevanda hujus generis mala, a methodo Cel. *Mudge* (in *Abhandl. von den Catarrhal. husten.* Leipz. 1780. proposita), quæ valde nobis arridet, sit expectandum, utpote quæ stimulum imminuendo, causam congelionis actionisque venarum lymphaticarum capitis sublatæ removeat.

ss) Cfr. *Hufelands Journ.* II. B. p. 391, sq.

vero si quis impeditiorem aut nimis quæsitam judicaverit, probabiliorem fortassis censebit explicationem, quod aucta, balneorum & fomentationum ope, repletionem vasorum absorbentium capitis, majorum excitetur reactio functiones eousque quasi consopitas restituendi. Neque ulla alia ratione methodus a *Cel. Moneta* ad curam catarrhi proposita commode explicari forsitan poterit, nisi quod actione venarum lymphaticarum superficialium suppressa vel hebetiori facta, resorptio in capite promoveatur causaque ideo ipsius catarrhi deleatur.

